

FIȘA DISCIPLINEI

Istoria modernă și contemporană a bisericii universale (sec 17-20)

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Reformată și Muzică
1.3. Departamentul	Teologie Reformată și Muzică
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	TEOLOGIE REFORMATĂ DIDACTICĂ
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Istoria modernă și contemporană a bisericii universale (sec 17-20)				Codul disciplinei	TLM1602
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. univ. Dr. Lukacs Olga				
2.3. Titularul activităților de seminar			Prof. univ. Dr. Lukacs Olga				
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	II	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					44
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					20
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri (mai mare sau egal cu nr. total ore prevăzut în calendarul disciplinei pentru temele de control)					9
Tutoriat (consiliere profesională)					7
Examinări					4
Alte activități [de ex.: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele]					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				84	
3.8. Total ore pe semestru				120	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Cunoașterea noțiunilor istorico-teologice fundamentale și capacitatea de orientare cronologică în principalele etape și evenimente ale istoriei teologiei
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală de curs; posibilitate de proiectie; acces la materiale didactice digitale. Participare obligatorie (maximum 2 absențe); implicare activă; lectură prealabilă din sursele desemnate.

6.1. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	- Aplică cunostinte despre comportamentul uman. - Promovează activități religioase. - Interpretează texte religioase. - Întărește comportamentul pozitiv.
Competențe transversale	- Aplică principiile eticii și integrității științifice în activitățile de cercetare. - Dă dovadă de curiozitate. - Practică ascultarea activă.

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	- După finalizarea disciplinei, studentul cunoaște principalele procese și direcții ale istoriei bisericești universale din secolele XVII–XX, este capabil să interpreteze relația dintre Biserică și societatea modernă și aplică metodele de bază ale criticii surselor în analiza documentelor de istorie bisericească. - Este capabil să analizeze evenimentele istorice din perspectivă teologică și socială; - Studentul / absolventul descrie într-un mod sistematic și rațional conceptele religioase și teologice, făcând trimitere la evoluția lor istorică, și le explică într-o manieră critică și argumentativă.
Aptitudini	- Studentul este capabil să analizeze texte istorice și fragmente de surse, să compare diferitele direcții ale Iluminismului și secularizării, precum și să realizeze prezentări structurate (orale și scrise); - recunoaște interacțiunile dintre Biserică și societate. - Studentul analizează într-un mod sistematic teoriile și conceptele teologice și acceptă dialogul pe teme controversate, manifestând toleranță religioasă și căutând baze creștine comune între diferite grupuri religioase.
Responsabilități și autonomie	- Studentul este capabil să prelucraze în mod independent literatura de specialitate, să formuleze o întrebare de cercetare și să își prezinte rezultatele în mod responsabil, respectând normele științifice de citare. - Este capabil să desfășoare cercetări independente de istorie bisericească pe baza literaturii de specialitate fundamentale. - Studentul gândește critic, respectă și urmează teoriile, doctrinele și prevederile juridice bisericești, evitând erorile dogmatice și acceptând noi perspective în limitele dogmatice și ale dreptului canonic.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Scopul disciplinei este ca studenții să dobândească o imagine cuprinzătoare și sistematică asupra principalelor procese, instituții și curente teologice ale istoriei bisericești universale din secolele XVII–XX, precum și să înțeleagă interacțiunea dintre Biserică și societatea modernă de la epoca modernă timpurie până în perioada contemporană; - studentul reflectează în mod independent și critic asupra provocărilor Bisericii moderne și contemporane și este capabil să valorifice cunoștințele istorice în contexte teologice și practice.
7.2 Obiectivele specifice	- Disciplina sprijină: - interpretarea istorică și teologică a răspunsurilor Bisericii la provocările modernității (Iluminismul, secularizarea, statele naționale, ideologiile, regimurile totalitare); - înțelegerea mișcărilor de reînnoire bisericească, a misiunilor și a demersurilor ecumenice din secolele XIX–XX în contextul lor istoric; - Cursul dezvoltă gândirea critică și competențele de analiză a surselor ale studenților și favorizează aplicarea cunoștințelor istorice în contexte teologice și practice contemporane, atât ecleziale, cât și sociale.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Sinodul de la Dordrecht și controversa predestinației	Prelegere; analiză de surse ghidată; discuție	Abordare cronologică și centrată pe probleme; fixarea conceptelor-cheie; hărți conceptuale
Războiul de Treizeci de Ani și consecințele sale ecleziale		
Curente teologice catolice în secolul al XVII-lea (tomism, molinism, jansenism)		
Tendențe de recatolicizare la sfârșitul secolului al XVII-lea – impactul politicii bisericești habsburgice		
Pietismul clasic german (Spener, Francke, Zinzendorf)		
Impactul Iluminismului asupra Bisericilor		
Biserica protestantă germană în secolul al XIX-lea – Uniunea protestantă		
Misiunea externă în secolul al XIX-lea		
Misiunea internă în secolul al XIX-lea		
Situația Bisericii Romano-Catolice în secolele XIX–XX		
Situația Bisericii protestante maghiare în perioada dualismului		
Biserica Mărturisitoare Germană		
Biserica în regimurile totalitare		
Bibliografie: McGrath, Alister E.: <i>A keresztyénység története</i> Harmat Kiadó, Budapest, 2021. MacCulloch, Diarmaid: <i>A keresztyénység története</i>, Park Könyvkiadó, Budapest, 2022. Lindberg, Carter: <i>A keresztyénység rövid története</i>, Wesley Kiadó, Budapest, 2023. Dana L. Robert: <i>A világhkereszténység kialakulása</i>, Harmat Kiadó, Budapest, 2022. Balogh Margit: <i>Katolikus egyház és társadalom Magyarországon a 20. Században</i>, Gondolat Kiadó, Budapest, 2020. Fazekas Csaba (szerk.): <i>Egyházak és államhatalom Magyarországon a 19–20. Században</i>, MTA BTK – L'Harmattan, Budapest, 2021. Gergely Jenő: <i>A katolikus egyház története Magyarországon 1918–1945</i>, Attraktor Kiadó, Máriabesnyő, 2020. (új kiadás) Balogh Margit – Romsics Ignác (szerk.): <i>Állam, egyház, vallás a 19–20. Században</i>, MTA BTK – Osiris, Budapest, 2023. Diarmaid MacCulloch: <i>Christianity: The First Three Thousand Years</i>, Penguin Books, London, 2015. Jeremy Morris – William Whyte (eds.): <i>The Oxford History of Anglicanism, Vol. III–V</i>, Oxford University Press, Oxford, 2017–2018.		

Ronnie Po-chia Hsia: *The World of Catholic Renewal, 1540–1770*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018. (2nd ed.)

Owen Chadwick: *The Secularization of the European Mind in the Nineteenth Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.

Jos Colijn: Egyetemes egyháztörténet. Sárospatak, 1997.

Juhász István: Jézus Krisztus egyháza. Az egyháztörténet vázlata. Kolozsvár: Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet 2015.

Szántó Konrád: A katolikus egyház története. II. Bp. 1984.

Johannes Walmann: A pietizmus. Bp. 2000.

Bucsay M. – Bíró S.: A Magyar Református Egyház története. Sárospatak, 1995.

Lukács Olga: A janzenizmus református szemmel. In: Református Szemle, Kolozsvár, 1995, 359–365.

Lukács Olga: A janzenista II. Rákóczi Ferenc. I-II. In: Református Szemle, Cluj-Napoca, 1995, 452–459.; 1996, 294–303.

Marczali Henrik: Mária Terézia és kora. Bp. 2000.

Lukács Olga: *Die Religionspolitik in Siebenbürgen im ersten Jahrzehnt der habsburgischen Verwaltung. Studia Caroliensia*, 2004.

Lukács Olga: *Habsburg valláspolitikája Erdélyben a XVII–XVIII. század fordulóján. Hadtörténelmi Közlemények*, 2003.

Lukács Olga: *Az erdélyi egyházak ezeréves együttélésének szinopszisa. L'Harmattan / Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2020.*

James North: Az Egyház történet. Pünkösdtől napjainkig. TCM. 2001.

Fügedi Erik: Kolduló barátok, polgárok, nemesek. Bp. 1981.

Domanovsky Sándor: Gazdaság és társadalom a középkorban. Gondolat, 1979.)

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret, Károli, 1995. Budapest

James I. Packer: A megújulás teológiája. Koinónia, Kolozsvár, 2000.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Ora introductivă	Lucru în grup; prezentări ale studenților; dezbateri; fișe de lucru	Competențe de seminar: argumentare, citare, critică a surselor; sinteză reflexivă
Istoria puritanismului în Anglia=		
Semnificația Revoluției engleze și chiliașmul=		
Contrareforma din secolul al XVIII-lea – Austria, Ungaria=		
Ramura radicală a pietismului german: Bengel, Fox, soții Petersen		
Revoluția franceză și impactul ei=		
Situația generală a Bisericii Ortodoxe în secolele XVII–XIX=		
Biserica Ortodoxă Română în secolele XVIII–XIX=		
Misiunea externă în Africa și China=		
Istoria misiunii externe maghiare și mișcarea de trezire=		
Principalele hotărâri și importanța Conciliului Vatican I=		
Principalele hotărâri și importanța Conciliului Vatican II		
Liberalismul teologic și secularizarea		
Bibliografie James I. Packer: A megújulás teológiája. Koinónia, Kolozsvár, 2000. Molnár Tamás: Az Egyház, évszázadok zárandoka. Szent István Társulat, Budapest, 1997. A II. Vatikáni Zsinat Dokumentumai. Szent István Társulat, Budapest, 2000. Roman Myz: Keleti egyházak. Agapé kiadó, Szeged, 1999. Jonathan Hill: A keresztény gondolkodás története. Atheneum, 2000. Gáncs Aladár: Krisztus első magyar női követője Kínában. Kunst Irén élete és munkája 1869-1934. Budapest, 1935. Szabó Aladár: A protestantizmus és a külmisszió. In: Protestáns Szemle 1890. 800-812. Lukács Olga: Biserica Reformată din Ardeal în a doua jumătate a secolului al XIX-lea Cluj-Napoca, 2006. (Lukács Olga: Egyházszervezési kísérletek a Bach-korszakban, in: Református Szemle, Cluj-Napoca, 2006, 431-442. Lukács Olga: Early Protestant Missionarism in Romania in the Decades Following the Revolution of 1848-1849), in: „Transylvanian Review”, 2005. Nr. 2. Cluj-Napoca, 111-122.		

Lukács Olga: Die Kirchenpolitik der habsburgischen Monarchie im ersten Jahrzehnt der Besatzung Siebenbürgens (1690–1701). In: Zeitschrift für Kirchengeschichte. München, 115. 2004/1–2. 164–180.

Lukács Olga: Johann Heinrich Alstedius "Diatribes de mille annis apocalypticis" c. művének angliai hatása, in: Studia Theologia Reformata Transylvaniensis Universitatis Babeş-Bolyai, Kolozsvár, 2002, 117–123.

Lukács Olga: Magic Features in Johann Heinrich Alsted's Apocalypitics- In The Role of Magic in the Past. Coord. Blanka Szeghyova, Bratislava, 2005. 73–85.

Zamfir Korinna: Katolikusok és protestánsok, Kolozsvár, 2002. 163–175.

Anne-Marie Kool: Az Úr csodáiban működik. I. Harmat, Budapest, 1995. 67–100.

Tony Lane: A keresztyén gondolkodás rövid története. Budapest, 2001. 195–202.

Lukács Olga: *Education and ecclesiastical career among the Protestant clergy of Transylvania at the time of Austro-Hungarian Dualism*, In: Connecting Faiths and Nationalities: A Social History of the Clerical Profession in Transylvania (1848–1918), Peter Lang – Internationaler Verlag der Wissenschaften, szerk. Marius Eppel, 2021, pp. 225–245.

Lukács Olga: *Healing of Memories in Romania – A Bridge between Churches, Cultures and Religions. A Project of Loving One's Neighbour*, In: Roads to Reconciliation between Groups in Conflict / Theology in a World of Ideologies: Authorization or Critique?, Evangelische Verlagsanstalt GmbH, szerk. Görözdí Zsolt, 2021, pp. 117–133.

Lukács Olga: *Az erdélyi egyházak ezeréves együttélésének szinopszisa*, Budapest, Harmattan, 2020, 244 p.

Lukács Olga: *Püspöki successio és a patrónusi jog kérdése az erdélyi református egyházban a 18–19. században*, In: Hagymány – Identitás – Történelem 2019, L'Harmattan, 2020, pp. 49–57.

Lukács Olga: *Az erdélyi református iskolák helyzete az első világháborút követő „berendezkedés” másfél évében*, In: Hagymány – Identitás – Történelem 2018, L'Harmattan, 2019, pp. 331–342.

Lukács Olga: *Reflexió az orbai és a küllői református egyházmegyék 17–18. századi leányoktatásáról a vizitációs jegyzőkönyvek alapján*, In: Adalékok Székelyföld történetéhez. Tanulmányok Egyed Ákos 90. születésnapja tiszteletére, Háromszék Vármegye Kiadó, szerk. Benkő Levente – Demeter László, 2019, pp. 335–342.

Lukács Olga: *Școala clujeană de teologie reformată*, In: Tradiție și excelență. Școlile academice/de știință la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca (1581–1872–1919–prezent), Presa Universitară Clujeană, szerk. Daniel David, 2019, pp. 335–343.

Lukács Olga: *Erdélyi felekezeti viszonyok a kommunista rendszer első évtizedében*, In: Gazdasági társadalmi és szellemi modernizáció Kelet-Közép-Európában. In honorem Prof. Univ. Dr. Csucsuj István, Argonaut, szerk. Lőnhárt Tamás – Nagy Róbert Miklós – Hunyadi Attila-Gábor, 2017, pp. 226–236.

Lukács Olga: *Az erdélyi románok reformációja napjaink történetírásában*, In: Non videri sed esse. Tanulmányok a 60 éves Buzogány Dezső tiszteletére, szerk. Kolumbán Vilmos, 2017, pp. 183–193.

Lukács Olga: *Reformiert-Sein in heutigen Siebenbürgen*, In: 500 Jahre Reformation in Ostmitteleuropa, Konstanz, Druckerei Konstanz GmbH, 2016, pp. 22–24.

Lukács Olga: *Az Erdélyi Református Egyház a 19. századi újrászervezése a kálvini egyházzervezet tükrében*, In: Kálvini vonások a magyarok lelki arcán, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, szerk. Pálfi József, 2015, pp. 254–273.

Lukács Olga: *Az Erdélyi Református Egyházkerület álláspontja az 1850-es évek Pátens-harca idején*, In: Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica, 2025/1, pp. 212–229.

Lukács Olga: *Hogyan lehetetlenítsünk el anyagilag egy kollégiumot? A Nagyenyedi Kollégium csődjének okai az 1870-es években*, In: Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica, 2017/1, pp. 56–69.

Lukács Olga: *Egységtörekvések a magyar lutheránus és kálvinista egyházban az 1840-es években*, In: Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica, 2015, pp. 104–122.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținutul și metodologia disciplinei sunt în concordanță cu așteptările profesionale ale comunităților epistemice din domeniul istoriei bisericești și al teologiei, în special ale specialiștilor în istorie bisericească, pedagogie religioasă și educație teologică.
- Tematica cursului acoperă acele perioade istorice fundamentale, concepte și cadre de interpretare care sunt indispensabile pentru studenții implicați în formarea teologică și de pedagogie religioasă și care fac parte din canonul istoriei bisericești acceptat de asociațiile profesionale de specialitate.
- Disciplina contribuie la formarea acelor competențe care asigură cunoștințele de bază, capacitățile analitice și atitudinea profesională responsabilă așteptate de către angajatorii reprezentativi ai domeniului, precum instituțiile de învățământ bisericesc, școlile confesionale, organizațiile ecleziale și instituțiile culturale.
- Analiza surselor, metodele comparative și sarcinile care presupun procesare independentă, aplicate în cadrul cursului și al seminarului, corespund cerințelor cercetării contemporane în istoria Bisericii și practicilor din învățământul superior, sprijinind socializarea profesională a studenților în mediul academic și educațional.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoașterea sigură a tematicii și a conceptelor de bază; recunoașterea conexiunilor istorice	Examen scris (test + întrebări de tip eseu scurt)	Notarea se face de la 1 la 10. În cazul obținerii notei de promovare, se pot adăuga maximum 2 puncte suplimentare, care pot fi obținute din chestionare (quizuri) și din activitatea desfășurată în cadrul cursului.
	Activitate regulată la curs; îndeplinirea unor sarcini scurte de verificare	Sarcină scurtă / quiz (de exemplu, verificare la începutul orei).	Valoare maximă: 20% din nota examenului, calculată separat.
10.5 Seminar/laborator	Prelucrarea literaturii de specialitate; critica surselor; prezentare structurată.	Prezentare de seminar (minimum 30 de minute) + dezbateri.	Nota de seminar este calculată separat. Nota maximă este 10. Din aceasta, prezentarea (PPT) reprezintă 50%. Evaluarea se face în toate cazurile pe o scară de la 1 la 10.
	Abilități de redactare cu caracter științific; norme de citare; argumentare coerentă.	Elaborarea unui studiu scris, bazat pe cel puțin cinci surse de specialitate cu caracter științific, care respectă cerințele academice de citare și de formă. Această cerință este eliminativă.	Nota de seminar este calculată separat, cu un maxim de 10. Din aceasta, lucrarea de casă reprezintă 50%. Dacă nota lucrării de casă nu atinge pragul de promovare, seminarul nu este considerat promovat, ceea ce duce la examen de restanță sau la reînscrierea la disciplină în anul următor
10.6 Standard minim de performanță			
Condiția pentru promovarea cu succes a disciplinei este îndeplinirea tuturor cerințelor acesteia. Studentul trebuie să obțină cel puțin calificativul suficient (5) atât la curs, cât și la activitățile de seminar. Evaluarea cursului se bazează pe examenul scris, în cadrul căruia studentul demonstrează cunoașterea conceptelor de bază ale materiei, a conexiunilor istorice și a principalelor procese istorice. Condițiile pentru promovarea seminarului sunt: - participarea activă la ore (maximum două absențe nemotivate), - susținerea unei prezentări de seminar de minimum 30 de minute pe una dintre temele stabilite, - precum și elaborarea unei lucrări scrise independente, bazate pe cel puțin cinci surse de specialitate cu caracter științific, care să respecte cerințele academice de citare și de formă. Disciplina nu poate fi promovată dacă studentul nu atinge cerințele minime la oricare dintre elementele de evaluare ale cursului sau ale seminarului.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă
---	--

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

Data completării:
20.09.2025

Semnătura titularului de curs

Prof. univ. Dr. Lukacs Olga

Semnătura titularului de seminar

Prof. univ. Dr. Lukacs Olga

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....